

Sluitkool, een risicovolle teelt

Sluitkool is een arbeidsintensieve en kostenefficiënte teelt, met een groot verschil in rentabiliteit tussen de versmarkt en de industriemarkt. De teelt vergt een lange tijdsduur, waarin heel wat kan mislopen. – JAN VAN BAVEL –

• vollegrondsgroenten •

Het POVLT koos sluitkool als thema voor haar jaarlijkse studieavond over vollegrondsgroenten, die afgelopen winter plaatsvond in Rumbek. Sluitkolen zijn de koolsoorten waarvan de bladeren zo dicht opeengepakt zijn dat ze min of meer een krop vormen. We onderscheiden 4 soorten: rode-, witte-, spits- en savooikool. Mia Demeulemeester (POVLT) situeerde in haar inleiding de teelt in West-Vlaanderen, waar sluitkool voornamelijk wordt verbouwd. Zo neemt deze provincie 70% van het Belgische areaal van rodekool voor de verse markt voor haar rekening. De industriemarkt voor rodekool vertegenwoordigt 60% van het areaal. Dezelfde trend zet zich door voor savooikool (60% voor de versmarkt, 90% voor de industrie) en wittekool (80% voor de versmarkt, 90% voor de industrie). Opvallend hierbij is de duidelijke stijging van het areaal wittekool sinds 2005.

Verskil in rentabiliteit

Tuinbouwconsulent Patrick Meulemeester gaf nadien toelichting rond de rentabiliteit voor de teelt van rode- en wittekool en ging daarbij dieper in op de productiecijfers. “De gemiddelde prijs voor de versmarkt van zowel witte- als rodekool lag de laatste 5 jaar (2005-2009) iets hoger dan de 5 jaar voordien (2001-2005). Het areaal voor de industriemarkt steeg in 2008 voor wittekool tot 59 ha en voor rodekool tot 39 ha; terwijl de prijs dit jaar wel al met 4% daalde tot 44 euro/ton voor wittekool en tot 50 euro/ton voor rodekool. De kostprijs per kool ligt tussen 0,155 en 0,175 euro. Die kostprijs kan wel stijgen bij de korte bewaring (januari-februari) tot 0,210 euro per kool en bij lange of frigobewaring voor de versmarkt (maart tot juni) zelfs tot 0,345 euro per kool. Sluitkool is geen makkelijke teelt: het vergt veel en zware arbeid, de bewaring vraagt

een aanzienlijke extra investering en de totale kosten wegen relatief zwaar. Er is ook een groot verschil in rentabiliteit tussen de vers- en de industriemarkt. Bij de versmarkt geldt dat hoe langer je kolen kan bewaren, hoe groter het risico is, maar ook hoe groter het inkomen kan zijn als de prijsvorming meevalt. Meer kolen per hectare halen, betekent niet noodzakelijk een groter inkomen. Het biedt wel meer mogelijkheden om op de markt in te spelen, wat toch ook een meerwaarde is. Wat de industriemarkt betreft, kunnen we stellen dat een hoge opbrengst toch een laag inkomen inhoudt en dat boren een aanzienlijke meerwaarde oplevert voor de boer. Onder boren verstaan we het uitboren van het hart (de stam) van de kool, waarbij er een zeker gewichtsverlies is. Het levert wel een hogere prijs op, die de teelt rendabeler maakt. Uiteraard kan het verschil tussen de bedrijven en de bedrijfsleiders zeer groot zijn.

Commercialisatie

Dominiek Keersebilck, commercieel directeur van de REO Veiling, bekeek de nieuwe mogelijkheden in de commercialisering van sluitkool, zoals het inspelen op de trend naar gezonde voeding. “De aanvoer van wittekool op de REO Veiling steeg in 2009 sterk met 14,45% tot 4.381.580 stuks en die van rodekool met 4% tot 2.002.458 stuks. Savooikool kende in 2009 een serieuze daling van 20% tot bijna 1.600.000 stuks.” Aan de hand van een VLAM-onderzoek uit 2007 naar het aankoopgedrag van voeding bij 3500 gezinnen toonde Keersebilck aan dat men frequenter groenten koopt (een stijging van bijna 5%). Door een daling in de prijs groeien de bestedingen echter niet mee. Kolen vertegenwoordigen ongeveer 11,2% van het totale volume groenten dat wordt gegeten. “Mensen

kopen meer kolen, maar ze geven er minder aan uit”, zei Keersebilck. “In 2008 at de Belg gemiddeld 5,4 kg kolen; in 2000 was dat nog 8,5 kg. In de REO Veiling is de prijs voor kolen dan ook gedaald. We spreken hier alleen over de thuisconsumptie; wat de consument in de winkel heeft gekocht. De laatste jaren eet de Belg ook steeds meer buitenshuis (29%) en verbruikt hij regelmatig (13%) een afhaalmaaltijd. Toch eet 78% eenmaal per dag een thuisbereide maaltijd, maar de gemiddelde Belg brengt wel steeds minder tijd in de keuken door. Dat heeft uiteraard ook een impact op de manier waarop mensen met het product omgaan.”

Opportunities

Dit levert allemaal opportuniteiten op voor alternatieve teelten en versneden groenten. De opportuniteiten voor sluitkool liggen vooral bij de versmarkt, via de commercialisatie van kleine kolen. De vraag naar een ‘gezinsvriendelijk kaliber’ van de kolen kwam van de distributie. Die had begrepen dat het aantal kleine gezinnen stijgt en de gewone kolen veel verloren product opleveren. Belangrijk daarbij is dat de producenten ook inspelen op het aanbieden van hun producten via kleinere, alternatieve verpakkingen. Voor de stijgende buitenshuisconsumptie zijn er dan weer aparte leveranciers, de versnijderijen. Daar liggen ook mogelijkheden voor de grote kolen.

“Belangrijk voor een goede vermarkting is dat je als teler in de eerste plaats steeds zorgt voor kwaliteit”, benadrukte Keersebilck. “Daarnaast is het voor de veiling ook interessant om te weten welke sorteringen er bij de telers in bewaring zitten. Als teler kan je dus best de standaardsoorteringen en kleinere sorteringen apart bewaren. Daarnaast geef je best zo snel mogelijk het

aantal stuks door van de kleinere maten die je hebt. Geef ook aan in welke maanden je die bij voorkeur wil leveren. Indien standaardsoorteringen in alternatieve verpakkingen gevraagd worden, rekenen we op de medewerking van onze telers. Tot slot kan je uitbreidingen, areaalveranderingen, opportuniteiten en mogelijkheden in de markt best doorgeven aan de productmanager van de veiling”, gaf Keersebilck nog mee.

Optimalisatie van de teelt

Tot slot gaf *Rudi Vandewiele* van de telersadviescoöperatie Taco heel wat informatie en tips mee rond de optimalisatie van de teelt van sluitkool. Taco kan onder meer teeltadviezen geven over het voorkomen van kwaliteitsgebreken (rand in savooikool, tabaksblad, insectenschade, ...) door veldbezoeken of via de telefoon, de vraag beantwoorden of het zinvol is om water te geven, of je moet bijbemesten of niet, een plant- en oogstschema opstellen rekening houdend met de beoogde afzet en concreet advies geven over bemesting en fyto. “Telers willen soms ook een bevestiging krijgen dat ze ‘goed bezig zijn’ en dat mag best wel eens gezegd worden; het versterkt hun zelfvertrouwen”, vertelde Rudi Vandewiele. “Ook rond een belangrijk item als de perceelskeuze geven we teeltadvies. De perceelskeuze moet eigenlijk in de winter vastgelegd worden, want eenmaal er geplant is, kan je er in de zomer niets meer aan veranderen. Een goede tip is om percelen met boomrijen en/of met een niet-afwaterbaar dal te vermijden. De rassenkeuze is uiteraard ook heel belangrijk; zo geven rassen die gevoelig zijn voor rand bijvoorbeeld meer kwaliteitsproblemen op lichte grond.”

Wat te doen bij knolvoet?

Een van de belangrijkste ziektes bij sluitkool is knolvoet. “Voorkomen is hierbij uiteraard belangrijker dan genezen”, zegt Rudi Vandewiele. “Rustsporen kunnen immers 15 à 20 jaar in de grond blijven. De ziekte manifesteert zich op bepaalde plekken van het perceel. De zwemsporen, die voor de verspreiding zorgen, kunnen maximum 1,5 m gelokt worden door een waardplant. Ze kunnen zich verder verspreiden via drainage en afstroming. De bestaande resistente rassen zijn resistent tegen de meest voorkomende fyso's, maar niet tegen alle. De aantasting wordt onder meer bevorderd door de aanwezigheid van sporen in het veld, dichtgeslempde grond, een zuurstofarm milieu, hoge grondtemperatuur en het geven van warm water aan de planten. Knolvoet kan je voorkomen door vruchtafwisseling. Is er toch aantasting op je perceel, dan zou je eigenlijk enkele jaren moeten overslaan. Je kan dan kiezen om 1 op 8 jaar kolen te telen, ofwel resistente rassen te telen. Bij een veld zon-

Rand bij savooikool.

der zichtbare knolvoet kan je 1 op 4 jaar kolen telen, behalve bij gescheurde weide. Een beperkte knolvoetaantasting is soms moeilijk herkenbaar op het veld; daarom kan je best op het einde van de teelt regelmatig de wortels controleren. Verder is het aangewezen om geen kruisbloemigen als groenbemester te kiezen.”

Structuur van de grond

“Enkele tips om de structuur van de grond op peil te houden, zijn de pH zo hoog mogelijk houden (of brengen), niet te diep ploegen, streven naar een hoog calciumgehalte in de grond en zorgen voor een goede drainage. Verder kan je de grond best zo grof mogelijk plantklaar leggen en veel lucht in de grond brengen na overvloedige regen. Je moet ook oppassen met structuurbederf bij de voortelt. Een goede grondbewerking voor het teeltseizoen kan de structuur zeker wat verbeteren. Resistente rassen gebruiken is uiteraard aangewezen, maar die zijn momenteel alleen in wittekool beschikbaar, nog niet in rode en savooikool. Een belangrijke, maar wel dure maatregel is kalkcyanamide toedienen. Dat is het meest effectief voor het planten op geploegd land. Als je het na het planten toedient, heeft het nog maar wei-

Tripsaantasting bij wittekool.

nig effect bij het voorkomen van knolvoet. Nog goed om te weten is dat plantingen die voor 10 april zijn gebeurd, minder kans op aantasting hebben.”

Trips, rand en tabaksblad

Tripsaantasting bij wittekool was in 2009 ook een groot probleem. Trips is een donderbeestje dat vooral actief is bij warme temperaturen. Het richt alleen tijdens de koolvorming schade aan. “Hoe rijper de kool is, hoe aantrekkelijker hij wordt voor de trips”, zegt Rudi Vandewiele. “Je moet

duus oppassen bij de teelt van vroege wittekool en de vroege oogst van maïs. Uiteraard is ook het ene wittekoolras gevoeliger dan het andere ras. Om trips te bestrijden, kan je uiteraard best weinig tripsgevoelige rassen telen. Vanaf de sluiting van de koolbladeren kan je ook Mesurool of Tracer sproeien, zeker bij hoge druk is een tripsbehandeling om de 2 weken aangewezen. Rand en tabaksblad worden allebei veroorzaakt door een tekort aan calcium in het blad. Hoe rijper de kool, hoe gevoeliger hij hiervoor is. Ook lichtere, humusarme grond verhoogt de kans op aantasting. Bij savooikool zijn te weelderige en arm geteelde gewassen gevoeliger voor rand. De ziekte kan snel optreden bij een weersomslag van overtrokken naar warm weer en bij droogte. Om rand en tabaksblad te voorkomen, moet je zorgen voor een evenwichtige voedingstoestand in de grond. Daarnaast kies je best voor een sterk ras, kan je calciumbladvoeding toedienen bij droogte, proberen om grote groeistoten te voorkomen en zorgen voor een goed ontwikkeld wortelstelsel”, besluit Vandewiele. ■